

dati, naj gré vén; če se šipa raztrga, lahko v žepu drugo domú prinese. Večidel je po sobah tudi ognjišče. In kjer je imajo, ljudje po sobah prebivajo in pozimi na večni ogenj na ognjišču gledajo, kuhajo rakijo in pekó jajca. Se vé, da je od ognjišča dimnik napeljan. (Dalje prihodnjič.)

Stanovniki svetá številjeni po veri.

V Evropi po najnovejših preiskavah živí zdaj 262 milijonov kristjanov, 6 milijonov muhamedancev, blizo 4 milijone židov (judov), —

v Azii 600 milijonov buddahitov in brahmahitov, 50 milijonov muhamedancev, 10 milijonov kristjanov in pol milijona židov, —

v Afriki 100 milijonov muhamedancev, 50 milijonov paganov (ajdov), 4 milijone kristjanov in 1 milijon židov, —

v Ameriki 57 milijonov kristjanov in blizo 2 milijona paganov, —

v Avstralii blizo poldrugi milijon kristjanov in ravno toliko paganov.

Po takem v vseh delih svetá biva okoli 600 milijonov buddahitov in brahmahitov,

335 milijonov kristjanov,

160 milijonov muhamedancev,

5 milijonov židov,

54 milijonov paganov.

Ker nekteri naših bravcev ne vedó, kaj so brahmahiti in buddahiti, jim povemo, da brahmà je Indijancem stvarnik in vzdrževavec svetá, ki je človeka vstvaril, sveto pismo mu razodel in svete postave. Malajo ga sedečega na labudu in s 4 obrazi, s kterimi gleda na vse strani svetá. Tudi s solncem enačijo to božanstvo, ktero na vès svet gleda in vse oživlja. — Buddha, v sanskritu moder, je častno ime Sâkja mûnia, osnovalca zopet druge vere indijske. Sâkja mûni je bil rojen 1000 let pred Kristusom. Med Indijanci je budahistov sila veliko; poglavni nauki njih vere so: Najviše bistvo vlada svet; ker je nevidljivo, se ne dá v nobeni podobi izraziti; modro je, pravično, dobrotljivo, milostljivo, vsemogočno; človek ga najbolj časti, ako ga tiho premišluje; pobožnost pelje v zveličanje; človek tedaj ne sme preklinjati, ne lagati, nič živega umoriti, ne krasti, ne maševati se, čedno in zmerno mora živeti, milošnjo deliti, mesene nagone zatirati. Ako človek tako živí, že na svetu doseže čast buddha ali modrega, po smrti pa se zedini z najvišim bitjem. Duša tacega človeka pa, ki je že na svetu malopridno živel, se rodi zopet v živinskem životu. Duhovni buddistov brijejo glavo, se ne ženijo in živijo skupaj večidel v samostanih; v tem se bistveno ločijo od duhovnov brahmistov, kterim je zakon sveta dolžnost. — Mahumedanci so spoznovavci Muhamedove vere, ki je Turkom prvi prerok.

Pisma slovenskega učenika svojemu bratu.

(Dalje.)

18. Pismo.

Pod Ratitovcem na Gorenskem.

Dragi brat! Z današnjim listom Ti skončujem popis svoj o Dunaji. — Koračil sem po mestu in predmestjih tako, da so že mravljinici mi po nogah se glasili. Predmestje „Maria Hilf“ mi je bilo znamenito zraven mnogo drugih reči tudi zato, ker je tù (če sem bil prav podučen) leta 1848 pridrl ban Jelačić s svojimi hrabrimi Hrvati nad spuntani Beč; od tega časa so

menda vrli graničarski junaki še zdaj gori po Nemčii pri nekterih republike-lačnikih na glasu, da hrustajo človeško meso! Skozi Nemčijo napovedani prehod avstrijskih hrabrih krdel v boj nad Dance je bil lanskega leta probudil vnovič tiste surove pripovedke o Hrvatih — akoravno so oni domá mirno kmetovali — da se človek res ne more prečuditi, kako da nekteri avstrijski rodovi, zlasti Slovani, toliko neprijatlov po svetu imajo. — Po obhodu mnogih lepih cerkvá dospel sem slednjič do Franc-Jožefovih mestnih vrat. Še le leta 1857 dozidane so res pravi kinč dunajskemu mestu in z dvornimi vrtami vred edini ostanek starega trdnjavskega obzidja. Nadjati se je, da boste oboji ostali v spomin poznim vnukom; bilo bi res takih, z velikimi stroški dovršenih zidarij tudi škoda podirati. Če stare rimske zidove varujejo kot svetinje, kjer jih še kaj stoji, zakaj bi tudi novejšim okusnim stavbam ne privoščili častnega mesta in ohranitve prihodnjim časom. — Franc-Jožefovim vratom vrstite se na obe strani dve veliki, v anglo-saksonskem ukusu sezidani vojašnici, ki ste tudi delo najnovejših časov. — K sklepu naj omenim še Donavinega kanala, ki opasuje stari predmestji „Leopoldstadt“ in „Jägerzeile“, in ju ob času velikih povodinj mnogokrat v velike stiske in zadrege spravi. Čez ta kanal drži mnogo mostov; enega so še le lani na novo zgotovili ter mu dali zgodovinsko ime „Aspernski most.“

Čas hiti. Treba je bilo slovó dati dunajskemu mestu.

Pospremi mi sedaj, dragi brat, ki si bil že tako dolgo v duhu moj popotni tovarš, zopet na povratu proti ljubljeni domačii. Vidila bova še marsikaj; le škoda, da bo „lukamatija“ tudi zanaprej uganjal svojo navadno nevošljivost in nama le redko ktero reč bolj natanko pogledati privoščil.

Komaj zapustimo južni kolodvor, že smo vstric krasnega Schönbrunskega grada in raznovrstnih njegovih poslopij, drevoredov, perivoja itd. — Postaja „Hetzendorf“ kaže nam zopet drugo, po cesarici Marii Terezii zidano grajščino, ki ima neki čez poldrugi sto sob. Ta okolica je posebno znamenita tudi zato, ker je imel tù leta 1683 karabogdanski gospodar Kantakucen svoje taborišče. Pomagal je s svojo vojsko nevernemu Turčinu pri obsedi dunajskega mesta, akoravno je bil sam tako iskren katolik, da si je dal postaviti na tem mestu kapelico, v kateri se je slednji dan sv. maša služila. — Skozi ravna polja in memo rodovitnih vinogradov pohitimo naprej, se pomudimo na postajah „Bertholdsdorf“ in „Brun“, in pridemo zatem v „Mödling.“ Tukajšnja kolodvorska poslopja so kaj lična, in ker ima ta kraj eno zmed najlepših okolic, s kterim se Dunaj ponaša, ni čuda, da le-sem radi Dunajčani zahajajo. Od le-tod pelje tudi stranska železnica v cesarski grad „Laksenburg“, kteremu dajejo nekteri celó predstvo pred Schönbrunom. Ogle dati Laksenburg-a ni mi bilo mogoče. Tù v bližavi Laksenburški Te v duhu danes zapustí ter Te srčno pozdravlja Tvoj iskreni brat

Jože Žlindrovič.

Zabavno berilo.

Podgrobje.

Narodska pripovedka.

Nahajajo se po svetu kraji, kjer se človeka nehotoma polasti neka otožnost, akoravno potovaje po njih ne vidi nikake spomenice, ktera bi mu naznanjala povestnico tacih žalnih mest. Kamor se človek ozre, vse je tiho, in vendar čuti se, kakor da bi vsak kamen, vsaka travica kakor nemi svedoki žalostnih dogodeb popotniku kazali: „Tukaj pripetila se je nesreča!“

Enak kraj se nahaja poleg mesta J—. Dereča reka blizo njega stisnjena je med dve visoki gori ter se, od skalnatega jezca zastavljena, mučno valí skozi sotesko. Oprostena pa kraj jezca skalnatih ovér prekucaje se s strašnim šumom v prepade, peni, suče in sve-drá se v divjih vrtincih ter razdeli kmali v dvoje korit, delaje majhen otok. Naprej tje pa vodeni šum potihne, vrtinci prenehajo in zopet v strugo zedinjena reka teče mrtvaško-tiho med obrežji s košatimi hrasti pokritimi. Dolina se hipoma okrene, obrežja sklepa leseni most, raz kterege se v daljavi kaže odprti svet. Al precej korakov je še do tje, in mi nahajamo se še vedno — rekel bi — v dragi smrtnege spanja.

Jasni jesenski dan nagnil se je bil že k zapadu; mrak vedno bliže primikoval se je zemlji in iz daljave razlegali so se glasi zvonov, k češčenju Mariinemu opominjevaje, ko se je v ti žalostni okolici potujočemu zaobrnila pot od reke ter pripeljala me na dolgočasni mrtvo-resnobni prostorček. Omejen je bil na eni strani z gostim gajem, ob drugi pa s tihim jezercem, v čigar tamnem zrcalu so se ogledovale ob njegovih bregovih stoječe visoke jelke in mecesni. Od tihega jezercja pelje steza na nizki brežulek, ki je zaraščen z velo travo in divjo prapretjo, in na katerem stoji star, strohnjen, že nagnjen lesen križ. Iz gaja glasila se mi ni ne ena ptičica; ni se gibal noben drevesen listeč in ne najmanjša sapica ni uznemirjevala v tihih sanjah počivajočega površja jezernega. Otožna tihota vladala je okoli in okoli kakor da bi bilo vse življenje pobegnilo od tod. In to je ono mesto, ki ga narod imenuje: „podgrobje.“

Ne dalječ odtod stoji na drugem golem gričku mala cerkvice, posvečena „vsem Svetim.“ V podnožji gričkovem razprostira se livada, sred nje pa izvira izpod samotne pečine bister studenček. Ondotno ljudstvo prilastuje temu virčku zdravilno moč in celó iz daljave dohajajo le-sèm betežniki, da zajemajo iz njega okrepčalo onemoglosti svoji. — Pa tudi še drugo vero stavi priprosti narod v moč te bistre vodice. Malokdo namreč pride le-sèm, da bi si ne napravil v bližnjem vrbovji križica ter vrgel ga v studenec, ali da pogleda, ali križec, ki ga je pred kaj časom izročil bistrim valovim, še plava po površji ali pa je že potonil. Gorjé mu — pravi prazna vera narodskega glasú — čegar križec se potopí; kajti čez leto in dan gotovo ga krije črna zemlja. — Nekoliko križcecev vidil sem še plavajočih po površji osodepolnega studenca; al na dnu njegovem ležalo jih je tisoč tisoč potonjenih.

Bližala se je noč. To me je gnalo, da prej pridem iz otožne tukajšnje samote; tebi pa, ljubi bravec in draga bravka, zapišem tù povestnico tega žalnega kraja.

Ondi, kjer zdaj tiho jezerce pod brežulkom razlito počiva, tekla je v davnih časih reka, vrtivša silna kolesa ondašnjega mlina, kjer je živel gospodar, o katerem si je narod pripovedoval čudne reči. Bil je človek ohol in strasten, prava muka svojih sosedov. V divjosti svoji pretepati in pobijati ženo in posle, bila mu je skorej vsakdanja reč. Toraj ga je čez nekoliko let žena, ker ni mogla prenašati okrutnosti njegove, zapustila ter živela v borni bajtici prek reke. Samo proti edincu sinu svojemu Vidu obnašal se je mlinar človeško. Vid bil je lep in dober mladeneč. Živé z očetom svojim prizadeval si je na vso moč, divjost sleči očetu. Zvesto pa je tudi skrbel za premilo mater svojo ter se poln otročje ljubezni trudil na vsaki način, da bi ji celil rane, ktere ji je zadajala očetova neuljudnost.

V ti okolici bival pa je tudi še drug dolgočasen mož. V divjem zakotji, dalječ od ostalih prebivavcev bil je dom krvnikov (rabeljnov, frajmanov). Krvniki bili so v onem času ljudje obče črteni. Slednji se jih je ogibal bolj kot najhujšega hudodelnika. Iz vsakega

društva bili so izobčeni. Stanovanja bila so jim odkazana zunaj mest v pustih krajih, kterih ni nihče obiskaval. Človek žalnega tega opravila ni imel prijatlov pa tudi ni smel nikomur prijatel biti. Predsodbe, ki so mu srca ostalih stanovnikov zapirale, zapirale so mu tudi celó njihove cerkve. Krvnikom bilo je le toliko dovoljeno, da smeli so v kapelici kraj žagrada s svojo družino in s svojimi posli, ločeni po zaprtih durih od ostalega ljudstva, pri službi božji nazoči biti, češ, da celó molitev njihova skruni pobožnih množic trume. In tako mrzenje prehajalo se je iz roda v rod. Sin krvnikov podedoval je po očetu zasramovanje in s tem tudi njegovo domovje in žalostni poklic. Hčeram bilo je edino le zasramovanje v last in delež. Dolgočasno stanovanje krvnikovo bil mu je tako rekoč vès svet. Samo v njem in nikjer zunaj njega mogel je živeti; samo v njem mu je bilo prisojeno umreti; z ostalimi prebivavci ni imel nikakoršne družbe razun v — grobu. Edini grob pobratil in sprijaznil ga je z razkačenim sosedstvom. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Ruš pri Mariboru 26. sušca. D. G. *) — Vsa narava je letos narobe; starodavni vremenski preroki so prišli na kant. „Sv. Matija led razbija“ — pravi stara pratika; al letos ga je dosti našel, pa ga ni posekal. Še le zdaj se je najhujša zima začela; snega imamo toliko, da je groza, mraz pa huji ko o božiču. Teško, da bojo planinski kmetje pred binkoštni sejati začeli, ker imamo snega 6 do 7 čevljev; na našem Pohorji ga je v nekterih krajih po 2 sežnja na debelo. Kar se tiče družega življenja, nam tudi tukaj prav slabo gré; živeža je res še nekaj prirastlo, al za denar je strašna stiska. Pri nas je pridelek samo ta, da deske na Hrvatsko in Ogersko pošiljamo; al letos nihče ne popraša po njih. Še eno naj omenim; pridelalo se je več let obilo domačega olja tukaj; al letos ga tudi pomanjkuje; priča temu je, da so lani na ruški preši olja naredili 4200 pintov, letos samo 650.

Od sv. Jurja v slov. goricah 24. sušca. — Preselivši se zopet v slovenske gorice sem naletel tukaj na lepo slovesnost. Častiti gospod župnik J. Dolinšak so s svojimi farani praznovali 14. t. m. veseli dan. Blagoslovil se je namreč novi oltar na čast sv. Cirilu in Metodu; slovesnost to so prečastiti gospod dekan iz sv. Lenarta s svojim ogovorom posebno povikšali. Novi oltarček, kteri vrlo lepša cerkvico, je podobar Potočnik iz slov. goričke sv. Trojice za majhno plačo tako lično napravil, da ga vse hvali. V zadnjih 14 letih se je sploh za tukajšnjo cerkev veliko storilo. Lansko leto nov oltar; dve leti pred nove orgle, ki jih je J. Deutschman v Beču napravil; leta 1851. pa je dobila 4 nove zvonove, ki so daleko po svetu znani in jih je ljubljanski mojster Anton Samasa vlil. In še mnogo družega se je napravilo, pa zacelila tudi tista rana, ki so jo roparji leta 1861 cerkvi vsekali. Za Božjo čast vnetemu gospodu župniku gré tedaj naša očitna hvala! V imenu faranov:

Rajšp uč.

V Kozjem na Štaj. 22. marca. — Tukajšnja c. k. okrajna gosposka je po oklicu od 21. dne t. m. št. 680 naznanila, da se sme po ukazu visocega c. k. deželnega poglavarstva v Gradcu od 15. marca t. l. št. 4057, ker je goveja kuga v civilnem Hrvaškem in v Slavonii nehala, tudi ondašnja goveja živina in drobnica na živinske sejme v ta okraj goniti. Vendar se pa ta živina

*) Radi sprejmemo. Čim več imamo dopisnikov iz kmetiškega stanú, tem bolj smo veseli. Vred.

da so že pred njim zdavnaj znali, kar se težavno učé še le od njega, kterege vselej niti prav ne umejo!

Slovenstvu na korist je živo priporočiti posebno tistim, kateri med nami kdaj mislijo za pero prijeti, ali kateri morda so že pisatelji, naj se iz Miklošičevih zakladov pridno učé jezika. Vzlasti mladina po naših učilnicah naj bi ne pozabila, da brez trdnega učenja se ne dá pisati noben jezik, posebno pa slovenski nikdar ne, in da slovenščine — kar naj se verjame izkušnjam — dan denes človek ne more v nobeni knjigi naučiti se toliko, kolikor v Miklošičevih delih. Res, da se med nami časi kak šaljivec poredno oglasi: tega in tega pisatelja beri, ako bi si rad osvojil vzorno slovensko besedo; ali ker zdaj nismo namenjeni govoriti o šaljivih rečéh, torej le ob kratkem opominjamo, da skoro vsi mi, kar nas piše, malokdaj vemo, je-li res dobro slovenski povedano ali ne, kar smo zapisali.

Da so naše učilnice take, kakoršne bi morale biti, gotovo bi po gimnazijah pridni mladeniči za dar dobivali Miklošičeve knjige, posebno pa ta slovár, ki je tako daleč za seboj pustil vse, kar je do zdaj slovenski jezik imel te vrste spisanega, kakor sploh vsako Miklošičevo delo vselej prekosí, kolikor se je enacega pred njim poskušalo.

Miklošičev slovár je natisnjen na véliko osmíno, in cena po bukvarnicah mu je 24 gold.; pri g. pisatelji na Dunaji pak je dobiti vseh 6 zvezkov za polovico, to je, samo za 12 gld. a. vr. (Bukvar J. Lercher v Ljubljani prodaja slovár po 18 gold. — Vred.)

Levstik.

Zabavno berilo.

Podgrobje.

Narodna pripovedka.

(Dalje.)

Tadanji krvnik tega kraja bil je vdovec. Imel je edino dete, hčerko Ljudmilo, tiho, dobro deklico. Bila je ravno v cveteči dóbi, prijetnega lica in premilih očí, iz katerih je odsijavala blaga čista duša. Gospodinstvo, skupno čitanje pobožnih knjig z očetom, in nježno gojenje vrtnih cvetic bilo ji je edina zabava in tolažba. In vendar bila je srečna v svojem prognanstvu. Mali prostorček zemlje, na kterege je osoda življenje njeno priklenila, bil ji je mil in drag. Tù se je rodila; tù je sanjala prve svoje blage sanje; tù odrastla do nježne in ljubeznjive devojke. V srcu njenem cvetel je raj deviške nedolžnosti. Ljubezen očetova spremljevala jo je povsod; zato pa tudi ni hrepenela po velikem svetu, ki jo je tako nemilo od sebe pahnil.

Tako doživela je Ljudmila sedemnajsto leto. Nikdar še ni bila v bližnjem mestu in v nobeni družbi; kajti kadar je šla v cerkev v farno vas, hodila je po stranski stezi ob vodi, da ni srečala nikogar. Al limbar, ako cvetè tudi skrivé, najde svojega ljubivca. Vid je pogosto vidil Ljudmilo in v srcu njegovem uname se ogenj najživejše ljubezni. Nadvladajoč predsodke ostalega ljudstva razodene nekega dne deklici, da jo ljubi. Sramožljiva Ljudmila se zeló prestraši, ker vidi pred seboj globoki prepad, v kterege jo žuga pahniti nemila osoda. To mu tudi odkritosrčno razodene. Al mladeneč ni slušal družega kakor glas svojega srca ter sklenil je vse žrtovati ljubezni svoji. Mislil si je: kar si je skupaj sojeno, najde se, ako se temu zoprstavlja tudi ves svet. Ljudmila se je sicer, kolikor je mogla, ogibala mladenča, al bilo ji je vendar vselej drago, kadar sta se srečala; obračala je od njega očí, in vendar, kadar ni bil pričujoč, povsod in vedno gledala je v mislih le podobo njegovo; varovala pa se je odkriti mladenču

tudi le z eno samo besedo ljubezen svojo. Srci njuni porazumeli ste se slednjič popolnoma, in blaženi dnevi tekli so jima na krilih kratkega časa. Nihče ni vedel za njuno ljubezen. Vid dohajal je pod okno svoje drage ljubice, kadar je temna noč pokrivala trudno zemljo; šum dereče reke in pihljanje nočnega vetrea nista nikomur izdala njunega razgovora; le edini blede mesec in lesketajoče zvezde bili so svedoki njunih srečnih trenutkov.

Po očetovi volji pa se je moral Vid podati v ptuje dežele na izkušstvo; ločiti sta se morala. V nedeljo popoldne, ko je ljudstvo odšlo v cerkev k večernicam in je vsa okolica počivala v svečanem miru, snideta se Vid in Ljudmila ter gresta k studencu pod cerkvico „vseh Svetih.“ Ondi napravita v vrbovju dva križeca ter ju izročita krotkim valovčkom osodepolne rečice. Križeca ostaneta na vrhu plavajoča in v tem se jima zmed temnih oblakov žalostne ločitve vendar kaže mila zvezda blagega upanja.

Odkar je bil odšel Vid v daljni svet, prevzela je Ljudmila skrb za njegovo zapuščeno mater. Gledé žalostne okoliščine, ker ni se smela javno pokazati, pričakovala je vsaki dan željno solčnega zahoda, potem pa je odklenila čolnič ter v tistem mraku veslala prek reke. Tako obiskavala je vsaki večer mater ljubege svojega, ter jo oskrbovala z vsem potrebnim. Potajivša se, kakor da bi bila dekla iz mlina, nje govala je starčico ko zvesta hči ter je sedé ob njeni postelji z radostnim in navdihnjenim srcem poslušala, kar ji je mati pripovedovala o dobrem Vidu. V ostalem živela je Ljudmila samo v tistem spominu sladko žalnih sanj ljubezni svoje. Zdaj tolažila se je z vrnitvijo predragega svojega, zdaj zopet se je plašila; zdaj videla je v duhu, kako ljubezen Vidova nadvlada ljudske predsodke; zdaj zopet mislila se je po ledeni roci nemile osode ločena za vselej od njega. Mnogokrat sklenila je pozabiti ljubezen svojo, ki je ljubljencu njenemu le pretila z nesrečo; al vendar ne zgreši nobenega dneva, da ne bi bila šla gledat k studenčeku, ali križec dobrega Vida še plava po površji ali ne. Srcu njenemu bilo bi dobro délo, ako bi bila imela le eno živo dušo, kateri bi bila mogla zaupati čustva svoja. Al komu naj bi se bila razodela? Ostrost očetova pretila ji je; ves drugi svet pa jo je že tako pahnal od sebe, predno se je še razcvela iz nedolžnega otroka v brhko dekle. Samo svojim cveticam, ki so kakor ona medlele v prognanstvu, — samo svitlim zvezdam, ki so bile nekđaj priče najblažniših časov, in grlicam gučečim v bezgu njenega vrteca zaupala je poprej srečo, zdaj pa tožila tugo svojo — edinim prijaticam, ki pa se niso znale ž njo ne radovati ne žalovati.

Tako minuli ste bili dve leti. Od Vida ni došlo v tem nikakega naznanila. Mati objokavala ga je že kot mrtvega, Ljudmila pa tolažila jo je ter zagotavljala, da gotovo se vrne, kajti križec njegov še vedno je plaval na površju studenčevem. — Ko pa sirotica neki dan križec svoj in svojega dragega potonjen najde, vznemeri se silno, — oropana se je videla zdaj zadnjega upa. Vtopljen križeca bila sta ji proroka, da preživela ne bo več leta.

Bilo bi li to mogoče pri tako zdravi, mladi in čvrsti deklici?

Slušajmo dalje!

(Kon. prih.)

Dopisi.

Iz Mariborske čitavnice. — V nedeljo 23. t. m. bode zadnja beseda zimskega tečaja, potem bodo izhodi, kakor je navada tudi pri družih čitavnicah. Jeli

takem stanju ne moreva molčati, in ker je gosp. državni minister govoril po Vaši preuzvišenosti informiran, tedaj pozivamo Vašo preuzvišenost, da javno razglasite vse ono, kar je dalo gospodu državnemu ministru temeljiti povod, da se je tako izrazil o dalmatinski opoziciji. Potem pride resnica na svetlo: ali so dalmatinski opozicijalci veliki izdajniki ali pa so lažniki oni, kateri so Vašo preuzvišenost krivo informirali.“

Vidi se iz tega pisma, da je ta stvar dospela do alternative, da se ne more več prikrivati, ker tudi državni zbor je v seji 3. dne t. m. zahteval dokazov o tej obtožbi. Po tem pismu je postala ta stvar osebna, ktera potrebuje, da se reši tako ali tako. Radovedno se tedaj pričakuje odgovor deželnega poglavarja barona Mamula in to toliko več, ker zdaj tudi poslanci Mahiedo, Moretti, Rossi in Vrancević zahtevajo enake dokaze.

Z „jugoslovanskim carstvom“ se, kakor očitni govori po časnikih in skrivna besedovanja kažejo, tako pogostoma natolcujejo veljavni osebe južnih Slovanov in tudi Slovencev, da res poštenje Avstrii vsikdar zvestih rodoljubov zahteva, naj se jim dokaže njih krivda in naj se obsodijo potem kot veliki izdajniki, ali pa naj potihnejo grde laži, s katerimi nekteri skušajo zatirovati vsako postavno prizadevanje za ravnopravnost slovansko! Avstrijski Slovani nikdar, še v viharnih časih 1848. leta ne, niso pokazali tiste centrifugalnosti, ktero so tako očitno pridigovali v frankobrodskem zboru 1848. leta nekteri Nemci. Beríte, kaj se je ono leto govorilo in počelo na eni in drugi strani!

Slovstvo.

* *Čitavnica. Podučivni listi za slovenski narod.* Izdal Ivan Geršak. — 2. zvezek.

Da smo z Gršakovo „Čitavnico“ prejeli neprecenljivo knjigo za omiko naroda slovenskega, smo brž spoznali, ko nam je prišel prvi zvezek v roke. Drugi zvezek, ki je ravnokar zagledal beli dan, potrjuje po vsem, da je „Čitavnica“ res vredna hvale, ki jo je dotékla soglasno od vseh časnikov slovenskih in menda tudi od vseh posamnih čitateljev njenih. Drugi zvezek zopet lepo kaže, da izdatelj zná za vse to, kar je treba povedati narodu našemu, — da bistroumno izbira tvarino iz velicij kupov, ki so jih nanegli pisatelji družih narodov in jezikov, da pred pride, kar je bolj potrebno, — in da vse, če je marsiktero samo po sebi tudi nekako bolj učeno in manj mikavno, je v „Čitavnici“ razloženo umevno in kar najbolj mogoče po domače. Razun drobtinic, ki jih obsega 5. razdelek, nahajamo v ostalih predalčkih nadaljevanje dr. S. Šubičevega zanimivega sestavka „Pota človeške omike“, — za tem Gršak sam začinja razkladati „katekizem avstrijskega ustava“, da narod naš dobí temeljiti zapopadek o vladanji, ktero sedaj veljá v cesarstvu našem. Fr. Ravnikarjev govor o „borenji“ priobčuje črtice zgodovinske, ki so sedanji čas toliko mičnejše, ker še marsikdo ne umè, kaj pomeni telovadstvo. — Jako zanimiv je tudi Gršakov sestavek „o dragini“ — kaj je? odkod izvira? kaj so njeni nasledki in kako ji je mogoče v okom priti? Da se častiti pisatelj ne more ločiti od besede „narodarstvo“ za „Nationalöconomie“, ne obrekujemo mu, čeravno bi moral že prepričan biti, da nikdar ne bo obveljala, ker v „narodarstvu“, naj besedo sučemo kakor koli, ne tičí „Oeconomie“, ampak v obče vsaka stvar, ktera spada pod „national“. — „Pravice gospodarjev o živalih“, po državljanskem zakonu sestavljene, so podučen sestavek gospodarjem, ker mu tudi kažejo postave, ktere pod svojo varstvo jemljejo kupca in prodajavca, ako se živina prodaja, заменуje itd.

Hvalevredna v tem sestavku je tudi terminologija živinskih bolezni, ki se popolnoma sklada s tisto, ki je ustanovljena v živinozdravilskih naših knjigah in se tako razprostira v tehničnih izrazih enoličnost, ki nam je prav živa potreba. „Nekaj o papirji in njegovej zgodovini“, „o živežu“, „o selitvah v naravi“, „o drenaži“ itd. so lepo izdelani, deloma prav praktični sestavki Mačkov, Gabronov, Gorenčev, Papežev itd. Še posebno všeč pa nam je marljivega in mnogoizvedenega izdatelja spis o srenjskem opraviteljstvu pod naslavom „Županovače“. Ta sestavek bode dobro došel vsem županom našim, ker jim kaže lahko pot, kako se po slovenski more uredovati v pisarnicah in zborih županijskih. V izgled je od konca do kraja popisana seja, ki jo je sklical župan; tu se vidi, kako župan sejo vodi, kako tekó pomenki, kako se delajo sklepi in se piše zapisnik. — Da ne delamo veliko besedi, rečemo tedaj le to: kdor koli si kupi „Čitavnico“, naj je v ptuji ali v domači suknji, star ali mlad, vsak dobí za poduk in kratek čas toliko berila v njej, da bo izdatelju razuntistih 6 desetíc, ktere veljá zvezek, jih še 6 rad povrh poslal v Herbersdorf, pošta Wildon na Štajarskem, da mu brž pošlje prihodnji zvezek. — Zastavica pa nam je nekaka prememba v pisavi 2. zvezka memo prvega. Da je r zgubil v tem zvezku pravico samoglasnika, nam je žal že zato, da bojo še vprihodnje nekteri Slovenci soglasno z Nemci gospoda izdatelja napačno imenovali Gäršak, ne pa Gršak, kakor je pravo. Res prav ima naš Navratil, ki je o tej priliki rekel, da „navada je železna srajca.“ Al to le memogredé, ker nam je vsikdar jedro več kot luščina.

* *Slovenska Vila.* — Pod tem naslovom so ravnokar prišle na svetlo izvirne povesti, novele, balade, romance in pesmi. V Ljubljani natisnil Jož. Blaznik. — Drugi pot več o tej zabavni knjižici.

Zabavno berilo.

Podgrobje.

Narodna pripovedka.

(Konec.)

Bilo je zopet v nedeljo popoldan. Oče Ljudmilin sedel je v svoji sobi za hrastovo mizo, čitaje v veliki knjigi; deklica pa z naslonjeno glavo ob komolec zamišljena je sedela poleg malega okenca. Oči so ji kakor v žalnih sanjah počivale na onem nepozabljivem mestu, kjer sta se bila z Vidom zadnjič ločila. Vse je bilo tiho v osamljeni sobi. Hipoma zaslišijo se hitri koraki po dvorišču. Prihodnik zamigne prek okna; — devojka radostno skoči na noge, — vrata se odpro, — mlad zal mladeneč stopi v sobo, — oči njihove radosti zablščé — in pozabivša vsega krog sebe objmeta se dolgo ločena draga.

Oče Ljudmilin debelo gleda nepričakovani prizor. Nagrbančeno čelo in tamni ostri pogledi razodevali so nezadovoljnost njegovo in hudi srd.

„Kaj hočete, gospod, pri meni?“ — zareži stavec z ostrim glasom, stopivši k Vidu — „česa iščete v mojem samotnem domu? Jez sem krvnik in to je moja hči.“ To izgovorivši prime Ljudmilo za roko ter strga jo iz naročja mladenčevega. Al deklica, kakor da ne bi mogla se prebuditi iz svojih sanj, pade solzé očetu okoli vrata. Obadva izpovesta zdaj očetu ljubezen svojo. Al srd in žalost pokazali ste se na ledenem njegovem licu. Vsaka njegova beseda bila je oster nož, ki jima v srci reže; vsaki pogled njegov strela, ki skončuje njune sladke upe. — Ostro pokara on mladenča, kazaje mu prepad, v kterege sebe in hčerko njegovo postavlja. Predstavlja Vidu njegove stariše, svet, prihod-

nost! Mladeneč trepetá, sliši očetovo kletev in materni jok; al gledaje Ljudmili v mile oči pozabi vse ter ne sliši družega razun glasú srca svojega. On sicer vidi, kako vse krog njega gine in se pogublja, in vendar prosi, edino to prosi: naj bode Ljudmila njegova!

Preplašeno posluša ostri starec, kako ga dvoje nedolžnih src prosi svoje — lastne pogube.

Kot krvnik hotel ju je razdvojiti, da ju povrne zopet sreči in življenju; — kot oče mora jima odpreti zemeljski raj, pa ju pogubi. — Srce očetovo poslednjič zmaga. Roka krvnikova, ki zadaja navadno le smrt, podelila jima je življenje; — in roka očetova, ki življenje daje, peljala ju je — v smrt.

Krasni dnevi zasijali so zdaj Vidu in Ljudmili. Pogostoma je zahajal mladeneč zdaj na obiskovanje v devičini odstranjeni dom in nič ni motilo njune sreče; samo edina misel, da utopili so se jima križeci, tamnila jima je obzorje njunega neba. Al zašlo jima je le prekmali solnce blagih upov popolnoma, zašlo je na veke.

Oholi mlinar najde sinu svojemu bogato zaročnico ter mu jo ponudi za ženo. Ko pa se Vid stalno temu krči, prične starec vohati in slediti po vzroku upornosti poprej tako ubogljivega sina.

Nekega večera, ko je Ljudmila ravno spremljevala Vida do dvoriščnih vrat, popade ga nekdo nenadoma od zad in treši ga ob tla. Ko se Vid izvije krepki pesti, rine kviško ter razsrden hoče planiti nad napadnika, pa — oj groza in strah! v napadniku spozná — očeta svojega! Srd njegov spremeni se zdajci v obupnost. Mlinar divja in grozovitno preklinja sina svojega in njegovo ljubo. Krvnik plašno prihití. Ljudmila zgrudi se brez zavesti v naročje očeta svojega; Vid ji hoče priskočiti na pomoč; al silovito ga zopet nazaj potegne krepka roka očetova. Žalostno je gledal mladeneč, kako je krvnik odpravljaj dete svoje v hišo in kako so se zalušile pred njim duri domovja njegovega — na veke. Ljudmilo je spremila v stanovanje njeno tuga očetova, Vida pa očetova kletev.

Od seh dôb venela je Ljudmila kakor vene cvetje, kadar nastopi nemila jesen. Edino, na kar je še mislila, bilo je, da potonil je njen križec in da se bode tuga njena kmali vmirila na veke.

Nekega jutra polastila se je deklice posebna žalost, kajti zapustiti je morala zdaj tudi mater Vidovo, katero je ljubila tako srčno kakor hči lastno mater. Hrepenela je po nji danes bolj, ko kdaj pred; — odločila je toraj, obiskati jo še enkrat in posloviti se od nje morbiti za vselej.

Zadnji žarki večerne zarje zlatili so obzorje. Ljudmila zapustí prag domači ter preveslá o mraku prek reke k dragi starčici. Kaj bili so njuni pogovori, ostane za vselej skrivnost. Temno prevleklo se je bilo med tem časom nebo, črni oblaki zakrivali so svetlobo blede lune. Deklica vrnivša se proti domu odrine čolnič od kraja. Do srede reke šlo je dobro; al zdajci prične vleči silen piš. Hudi valovi vznemirijo lahno plavajoči čolnič ter pričnejo ga zibati sèm ter tjà. Ljudmila dela z vso močjo in vendar nikakor ne more doseči obrežja. Vedno huje in huje divjal je veter; slabotna devica ni mogla več nadvladati čolna, ktereга vihár žene tjà proti mlinski raki. Deklici pade veslo z rok; na kolenu se zgrudi in sklonjeni roki povzdigne proti nebu. Obupa glas zasliši se iz čolna.

„To je klic Ljudmilin“ — zavpije Vid na obrežji. In v tem hipu zažene se v vodo ter boré se s silnimi valovi kmali srečno doseže čoln. Vse moči zdaj napeinja, da bi otel iz smrtne nevarnosti ljubljeno svojo Ljudmilo. Že blisketá mu v srcu zvezdica upa. Bledi mesec pomoli se zdaj izza oblakov in obsveti prizor

sred raztogotene reke. V ta žali čas stopi pa oče Vidov iz mlina. Spoznavši sina in ljubo njegovo v čolnu vjezi se ko razdivjan oroslan in zaslepljen od strašne togote skoči k glavni mlinski zatvornici ter jo odpre. Vodna sila zdajci zavrtí čolnič in ga prekucne, valovi pogoltnejo obá nesrečnika in strahovito razvečijo njuni trupli orjaška mlinska kolesa!

Drugi dan najdejo dva utopljenca na obrežji reke. Vsa bližnja okolica bila je tega mnenja, da sta prstovoljno iskala smrti v valovih in zato jima je bilo odločeno zadnje počivališče v neposvečeni zemlji. Samomorce pokopaval je po tadanjem običaji krvnik po solnčnem zahodu, češ, da bi celó mati zemlja ne videla, kadar se kdo njenih otrok vrača samovoljno v temno krilo njeno. Pri nočnem pogrebu samorcev ni smel nihče nazoč biti razun krvnika.

Tako bilo je tudi zdaj.

Zatopljen v morje silne žalosti izkoplje krvnik grob srčno ljubljenu detetu svojemu in nesrečnemu zaročniku njenemu na obrežji reke ondi, kjer izvrgli so ju bili valovi. Pokropivši z gorkimi solzami grob njun in zaznamovaje ga z lesenim križem vrnil se je pretožni mož v svojo samotno kočó, da bi tam, kakor je bil že od zdavnej vajen, iskal tolažbe v pobožnih knjigah, ki učé človeka, odvracévati se od zemlje, njenih nečimernost in goljufnih sladčic, vodé ga proti večni domovini, kjer ne vladajo strasti in predsodbe, ampak v neizrekljivem veselji vse edini in sklepa véz večne ljubezni.

Mlinarja je začela gristi vest in čedalje bolj otamnjevala mu je luč uma. Cele dni presedel je na obrežji, gledé v vodo; — kadar pa se je vzdignil veter in vznemiril valove, hitil je k glavni mlinski zatvornici, kakor da bi jo bil stražil ter je obupno rjul: „Nikarte odpirati vehe, da se ne utopita moj sin Vid in njegova Ljudmila.“ — Ljudje so se ga ogibali ko kužnega; kmali je omolknil mlin — in mlinar. — Poslopje ostalo je zapuščeno, dokler ga poslednjič huda povodinj ni pokončala in odnesla. Ne najmanjega sledú o njem ni ostalo.

Reka pa si je, kakor da bi celó ona hotla se ogniti žalostnega mesta, skopala novo strugo, pustivši namesti sebe tiho jezerce. In to je oni kraj, ki se zdaj imenuje „podgrobje.“

Slobodno po ilirskem posnel Jos. Levičnik.

Dopisi.

V Mariboru dne 23. aprila. — Danes je glavni zbor tukajšnje čitavnice sklenil, da se ima letos obhajati velika svečanost neumrljivemu nam Slomšekú na čast. Zasluge Slomšekove za vzbujenje Slovencev v narodnem in slovstvenem pomenu so več ko znane, da bi jih trebalo naštevati; tukaj opominjamo celó na kratko, naj se vsak rodoljub trudi, da bode namenjena svečanost jako sijajna. Ker se namerjava sčasoma temu na Štírskem dozdej najslavnejšemu možu dostojen spominek postaviti, se čisti donesek te slavnosti pokloni v temeljenje glavnice za Slomšekov spominek. Toliko vsem rodoljubom v naglici naznanjamo z veliko radostjo in z veselim prepričanjem, da bode vsak prijatelj Slomšekov in vsak Slovenec vse svoje moči napejnal v poveličanje imenovane svečanosti. Natančni načrt slovesnosti, čas, in vse drugo bode odbor ob pravem času naznanil. Sedaj še le ponavljamo veselje o storjenem sklepu in vabimo umetnike, da ovej slavnosti primerne umotvore v pesmih in skladbah pripravljate poslavljenemu na čast in v diko naroda našega; saj vsaki dan radi pravimo, da ga ljubimo in povzdigamo v besedi in djanji.